

Oglaš, pripisana, št. ...

Novici za predbrojbu, oglaš ...

Kod naručbe valja točno ...

Pro list na vrijeme ne primi ...

Čekovnog računa br. 247249.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve porvari.“ Nardica poljotica.

Izdati svakog četvrtka: 6 pošte. Neiskani dopisi se ne vraćaju ...

Odgovorni urednik i izdavaatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Tratu. (Via Chiozza 8).

Caraska vojna zapovjed.

Prošloga, jedina obdržavale se u prisustvu cara i kralja Frana Josipa, prijestolonasljednika nadvojvode, Frana Ferdinanda te visokih dostojanstvenika velike vojne vježbe u Galiciji.

Glavni vojni stan Njeg. Veličanstva bijaše mjesto Chlopy.

Po dovršenih vojnih vježba, izdao je car i kralja kao vrhovni zapovjednik vojske vojnu zapovjed, koja je izazvala do sada nečuvanu uzbuđenost koli u vojničkih tili u političkih krugovih i koja glasi:

„Važni državni poslovi zadavali su mi posla u vrijeme, koje bih bio tako rado posvetio ovogodišnjim manevrima 7. i 12. sbora.

Povjerivši Nj. c. i kr. Visosti gospodinu generalu konjanictva, nadvojvodi Franji Ferdinandu, da Me zastupa, znao sam usljed njegovih izvještaja neprekidno za tok vježba, pa me je prema očekivanju zadovoljilo, što, mi je Nj. c. i kr. Visost samo s polivalom i priznanjem izvjestila o celovitom stanju i sposobnosti obija sborova vojske, kao i o sudjelujućih većih člesih ugarskoga domobranstva.

Prisustvujući većim konjaničkim vježbama u Galiciji, mogao sam se ponovno uvjeriti o njihovom poučnom, zasnutku, vodstvu i provedbi, kao i o izvrstnu stanju i visokoj tvornoj sposobnosti svih sudjelujućih četa.

Sto sigurnije je osnovan Moj povoljni sud o vojničkoj vrijednosti, odanoj službovnoj pripravnosti i o jednodušnom sudjelovanju svih dijelova Moje celokupne obranbene snage, to više moram i hoću da uztrajem kod njezinih postojećih i prokuzanih uredaba.

Naročito Moja vojska — čiji bi vrstni sastav jednostrano težnje, ne slušajući visoke zadatke, što ih ona ima da izpuni na korist obiju državnih područja monarhije, bile kadre razlikovati — neka znađe, da se nikada ne ću odreći prava i po vlasti, koje su njezinom vrhovnom ratnom gospodaru zajamčene.

Zajednička i jedinstvena, kakova jest, ima da i ostane Moja vojska: jaka sila za obranu austro-ugarske monarhije proti svakom neprijatelju.

Vjerna svojoj prisegi, Moja će čelna obranbena sila napredovati na putu ozbiljna vršenja dužnosti, proniknuta onim duhom jedinstva i sloge, koji poštiva svaku narodnu osebinu i rješava sve opreke, kad osobite prednosti svake narodnosti upotrebljava na korist velike skupnosti.

U Chlopyu, 16. rujna 1903.

Franjo Josip s. r.

Po obćenitom sudu izazvali su ili prouzročili ovako odlučnu carsku zapovjed madjarski političari u obće, napose pako oporbnjaci, koji idu za tim, da vojničtvo iz Ugarske zadobije madjarsku zapovjed ili komando.

Proti toma zahtjevu Madjara naperejena je ostra i odlučna carska zapovjed, koja je u Madjarskoj izazvala silno ogorčenje.

Madjarski oporbeni listovi groze se već sudu kruni, koja da je povriđila ustav Ugarske i koja da će naići u Ugarskoj na tvrde orah.

Carška zapovjed na svoju vojsku dobiva još veću važnost ako se uvaži, da je izdana u oči dolazka njemačkoga cara Vilima u Beč, da pošjeti svoga prijatelja i saveznika.

Car i kralj Fran Josip, htio je bez dvojbe svojom odlučnom zapovjed na vojsku dokazati Madjarom, da on neće pristati nikada na ciepanje vojske. Da hoće, da bude vojska uvijek jedna i jedinstvena.

S druge strane hotio je pokazati svomu prijatelju i savezniku, kako je u monarhiji Austro-Ugarskoj jedinstvena vojska najvrjedniji oslon za prvođenje osnovna trojnoga saveza.

Raznarodjenje Lošinja.

Medju istarske gradove, koji se najviše potalijančise pod austrijskom vladom, i pomoću njezinih činovnika i usljed njezinog besretnog sustava, kojim vlada u Primorju, spada i Mali Lošinj ili po domaću Malo Selo. To potalijančenje provelo se osobito posljednjih tridesetak godina putem pučkih škola, koje su isključivo talijanske.

Još će se možda sjećati koji od naših čitatelja, kako je pred kojih dvanast godina jedan član carske obitelji, posjetivši talijansku pučku školu u Lošinju, izrazio s jedne strane svoje negodovanje, što se u toj školi nepodučaje i u hrvatskom jeziku, u jeziku, kojim se je još tada služila većina obćenara u svagdanjem saobraćaju, a s druge strane izrazio želju, da bi se podučavalo bar u buduće.

Pratioci toga odličnoga člana carske obitelji, obćinski upravitelji, ostase osupnjeni zbog te izjave tako visoke osobe, ali oni proslidise i nadaleže otuđivanjem naše djeca u škole, nemareći ni za negodovanje ni za želju člana carske kuće.

I tako je ostao i nadalje izključen hrvatski jezik iz lošinskih škola, te se je sve to više tamo odnarođivalo našu djecu. Koje čudo, ako je mladi narastaj u onom gradu ne samo zahoravio na svoj materski jezik, već i dapače nanj i zauzorio buduć odojčeti u protunarodnom jeziku i duhu.

Obćinska uprava presla je za takvih okolnostih posve u ruke talijanske radikalne stranke, koja ide svojim putem i za kojimi: ideali, neobaziruć se nimalo na želju i težnje nižega pučanstva, koje se nije još ni sada otuđilo svomu rodu i jeziku.

Ovo pučanstvo trazi pučku školu u narodnom jeziku, da mu se djeca posve neotuđe u talijanskih školah, ali njegove molbe ostade do sada neuslišane. Tamo je morala naša plamenita školska Družba podložiti svoja pleća ustrojivši otročje zabavište i pobrinuvši se za otvorenje hrvatske pučke škole. Nu u tom svojem čovjekoljubivom i čisto prosvjetnom nastojanju nailazila je, a nailazi i danas na svakojake neprilike i zaprieke od strane onih, kojim je neprestano nu ustima: prosvjeta i slobodoumje!

Dobročinitelji i prosvjetitelji našega naroda u Lošinju, i kano i njihovi istomisljenici u ostaloj Istri, htjeli bi, da naš put za cilju umišljene talijanske prosvjete izgubi svoj jezik i svoju narodnost, te da im služi za njihove veliko-talijanske svrhe. Mnogo se je našega puka u onoj obćini na žalost dalo što milom, što silom: za-

vešti, te se danas bori u redoviti talijanske stranke proti vlastitom narodu. Nu ostalo ga jošle dosta zdrava i nepokvarena, ne samo u izvanjskih poreznih obćinah, već i u samom Lošinju.

Ovomu još zdravomu i nepokvarenomu dielu građanstva lošinskoga mora se pomoći bilo s okn ili s boka. Taj naš dio izložen je tamo najvećoj pogibelji sa svih strana. Nanj pritišće s jedne strane obćinska ili gradska uprava narivavojud mu sruđa izključivo talijanski jezik; nanj upliva odoj djeca u talijanskih pučkih školah; proti njemu su sve javne oblasti, koji autonomne tolli carske. Na c. kr. kotarstom poglavarstvu govori se i piše talijanski li njemački; na c. kr. kotarskom sudu govori se i talijanski; na c. kr. poraznom uredu govori se i piše talijanski i njemački; na c. kr. Inekom uredu govori se i piše talijanski itd. Sve te javne oblasti podpomaze dokle izravno li neizravno gradsko upravi kod potalijančivanja tamošnjeg našeg naroda. Osim ovimi i tolikmi drugimi sredstvi za raznarodjenje našega naroda u onom gradu, služe se naši narodni protivnici c. kr. vlade i tamnošnjom c. kr. naučnikom školom.

Stari lošinski pomorci bili su na glasu i kano vrstni mornari li zapovjednici brodova, i kao muževi, koji se nisu stramiti ni u dalekih stranah svietna svoga matersinskoga hrvatskoga jezika. I danas imade tamo brodolovništva i kapelana, koji govore lepo hrvatski, a da i negovarimo proštil mornariti, kojim je još uvijek materski ili obćevni jezik hrvatski. I to bijaše zorno našim dušmanom, te izposrovaše od carske vlade, da im tamo ustrojše naučiku školu sa izključivo talijanskim naukovinim jezikom.

Proti toj nepravdi pisalo se i govorilo s naše strane opetovno i u carevinskom vieću, ali caraka vlada neće da se zamjeri svojim miljenikom postajuć, da se i putem c. kr. naučike škole naš narod potalijančuje — valjda — na sve to veću čast, i slavu Austrije!

Mladici izlaze iz te škole zadojeni talijanskim jezikom i duhom, pa nije čudo, ako sudjeluju i oni kod svih onih demonstracija, koje se tamo često priredjuje umjetno proti našim odličnim osobam ili strankam.

Dodajmo konačno tomu, da pridolaze svim onim čimbenikom na pomoć u potalijančenje našega naroda u Lošinju i djaci raznih talijanskih srednjih škola, osobito oni biskupskoga konvikta u Kopru, te po koji sveučilišni djak — pak ćemo lahko pojmiti, kolikoj je pogibelji izložen onaj siromašni naš puk u onom potalijančenom gjezdju.

Nu, kako već rekosmo, tamo nije još sve zgubljeno, ali nesmiye se ni časka častiti više, te pustiti one siromahe i nadalje bez obrane proti tolikmi pogibeljnim. Naša velezaslužna Družba učinila je polag svojih skromnih sila već do sada što je mogla, a mi ju vruee molimo, da ne sustane na pol puta i da nam spasi u Lošinju ono, što je još tamo zdravo i nepokvareno.

Politički pregled.

U Puli, dne 23. septembra 1903.

Austro-Ugarska.

Danas se opet otvara carevinsko vieće i to kako izvješćujemo na drugom injestu — tako neznamim dnevnim redom za prvu sjednicu, da se odmah vidi, na prvi mah, da moraju biti težki razlozi, koji su vladu prisilili, da sazove državni sabor. Medju te razloge spada valjda i prvom redom vojničko pitanje, t. j. pitanje o produljenoj službi onih, vojnika, koji

svršavaju koncem ovoga mjeseca trogodišnju službu i pitanje novčakah, koji bi imali nastupiti službu prvoga dana budućega mjeseca.

Svi zemaljski sabori, koji sada zasjedaju, stvorise zaključke, da se pozove ministarstvo rata, da odпусти one vojnike, koji svršavaju trogodišnju službu. Nekoji od tih sabora, kano solingradski i gorjovo-austrijski upraviše adrese na Njeg. Veličanstvo, u kojih se vladaru zahvaljuju, što neodstupa od svog prava u pogledu jedinstva vojske i što nedozvoljava Madjarom, da bude za madjarske čete madjarski zapovjedajući jezik.

O političkom položaju piše neki njemački parlamentarac u hečkom jednom listu, da gospodjuju političkim položajem monarhije dva događaja, to jest vojna zapovjed careva i posjet njemačkoga cara u Beču. Ako i nisu oba događaja u izravnom savezu s unutrašnjom politikom, bilo bi ipak krivo, kad bi se htjelo tajiti njihov posredni utjecaj na unutrašnje odnose u Ugarskoj i Austriji. Oba događaja stvaraju u metcu općenih želja i težnja dvie stalne točke i utvrđuju glavna politička načela onih političkih stranaka u Austriji, koja su državnu misao i saveznu politiku i u zlih vremenih doledno stvarale temeljem svoga programa.

Dogovori, što su se vadili između zastupnikah njemačke i talijanske stranke u Tirolu kod tamošnjeg namjestnika radi programa rada u tirolskom saboru, ostali su bezuspješni. Stranke izjavise doduše, da će se nakon posavjetovanja sa ostalimi zastupnici o stavljenih predlozih još jednom sastati na zajednički dogovor i tada konačno uslanoviti radni program, nu suđeć po pisanju talijanskih novina, neima nade, da bi se obje stranke ni u tom programu složiti mogle.

Njemački car Vilim vratio se u Njemačku nakon dvodnevno boravka u Beču, Dvor i građanstvo priestolnice primise visokoga gosta vrlo srdačno. Pošto je car doveo sobom i svoga prvoga savjetnika, državna kancelara grofa Bülowa, to neima dvojbe, da carev posjet imade veliko političko znamenovanje.

Njemački državni kancelar sastao se opetovno sa ministrom za izvanjske poslove naše monarhije, grofom Goluhovskim, te su bez dvojbe ovi državnici pretresali važna državna pitanja, osobito o iztečnom pitanju, koje zadaje diplomaciji sada najviše brige.

Hrvatski listovi pišu, da će odstupiti odjedni predstojniki pravosuđa Klein i da će na njegovo mjesto stupiti sveučilišni profesor i dvorski savjetnik dr. Luka Marjanović.

Srbija.

Izbori u srbsku skupstinu dadeše ovaj uspjeh: 72 umjerena radikala, 61 neodvisnjak, 14 liberala, 2 divjaka, 1 naprednjak i 1 socijalista. Potrebno je 9 užih izbora.

Iz Biograda pišu, da je turski poslanik na srbskom dvoru nastojao sklonuti kralja Petra na savez sa Turskom ili bar na to, da se nebi Srbija mjesala u turskobugarski spor za slučaj rata između obija naroda. Odgovor srbske vlade nije poznat, nu toliko se znađe, da je sazvano odmah državno vieće i da bijaše zaključeno pozvati pod oružje sve pričuvnike.

Bugarska.

Iz Sofije brzojavljuju, da je bugarski ministar rata pozvao sve častnike, koji se nalaze na dopustu, da se vrate odmah k svojim četam.

Rusija.

U Beču čine pripreve za doček ruskoga cara Nikole. Bečki listovi pišu, da će car Nikola boraviti u carskom dvorcu u Schönbrunnu, nipošto u Beču. Teško je vjerovati tim vijestima ali ako se obistine, biti će znak, da bečke oblasti nisu bile kadre osjegurati visokom gostu ni ušred Beča osobnu sigurnost. Iz Beča krenuti će car Nikola u Italiju, da posjeti u Rimu kraljevsku suprugu. Tim povodom diru u Rim i tasi talijanskoga kralja crnogorski knez Nikola i njegove dvie kćeri ruske velike kneginje, sestre kraljice Jelene.

Franina i Jurina.

- Fr. Ma da će to reć, da svi istarski mački na dvajset setembra vrtoglave?
- Jur. Ja vidim, da ti nisi strogije prošel! Viš ta munjanija ti je za to, zađ na on dan su Talijani zeli sv. oću papi Rim i svu zemlju leta 1870., pak svi, spaeni i nespani, se na ta dan vrte, kako i norci od veselja, a ovi naši mačići po Istri i druguda čekaju još dan spasenja, kako i židovi Mesiju.
- Fr. Viš vraga, na na ta način bi morali i mi pod Italiju poć
- Jur. Zato se oni vrte, da dobiju sve obćine, škole i sve, kako je čakod, va svoje ruke, pak onda će reć, vidis, mama Italija, sada smo već pripravni, pridj semo, pak će bit sve dobro.
- Fr. A da delaju oni sijori od politike?
- Jur. Dragi ti, politika je kako i stara dećlina, ona se sakemu gojete, a za nju nijedan ne mari.
- Fr. Aj ni to tako ne, zađ ja sam vide na dvajset setembra va Pazine, da oni od politike imaju pravo, a drugi imaju krivo.
- Jur. A znaš, da je arlekin rekao, da „davanli šćopo e kanon anke torto ga rajon“.
- Fr. Eiaovo Jure, dobro si pogodil, va Istri je jušto tako!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinski kotar:

† Vilim Gram, dobro poznata ličnost među puljskimi Hrvatima i Slovencima, preminuo je ovih dana u puljskoj bolnici, kamo je došao na ljećenje iz Pazina, gdje se je bio nastanio u zadnje vrijeme. Pokoj mu viećni!

Hrvatsko i slovensko roditelje, koji su svoju djecu ove godine upisali u c. kr. državnu školu u Viale Carrara, odnosno imadu istu jur upisano od prije, molimo ovime da se oglase kod naše uprave (Via Sissano, tiskara J. Krmpotić i drug.), gdje će podpisivati molbu na c. kr. ministarstvo, da se na toj državnoj školi uvede i hrvatski jezik kao obvezatan predmet. Oni roditelji, kojima je stalo, da se jim djeca neotudje te da nebudu proklinjala vlastite roditelje, neće sigurno uzmanjati doći na podpis. Molimo ovim i sve svjestnije roditelje u Pulji, da bi neuke u tome poučili, odnosno jih naputili do naše uprave.

Porinuća broda „Nadvojv. Karlo“. Dne 4. oktobra t. g. t. j. na imendan Njeg. Veličanstva cara i kralja Frana Josipa porinuti će na skv u sv. Marka „Stabilimento tecnico“ u Trstu novu ladju naše vojne mornarice, prozvanu „Nadvojvoda Karlo“. Svečanost blagoslovljenja i porinuća prisustvovati će nadvojv. Rainer i njegova supruga nadvojvodkinja Marija, kćerka nadvojvode Karla.

Na skveru sv. Marka čine se velike pripreve za tu svečanost i za doček visokih gostiju. Svečanost porinuća obaviti

će se rešenoga dana u 3^{1/2} u jutro. Nadvojvodkinja Marija biti će kod krsta kumicom novoj ladji.

Grčke brodevlje u Pulj. Koncem prošloga čedna doploviše u našu luku tri ratne ladje kraljevske vojne mornarice Grčke. Ove ladje pozdraviše domaće ladje običnim hitci iz topova. Pošto se usidriše u luci, pošao je zapovjednik u pratnji dvije častnika pozdraviti poglavare mjestnih oblasti, koji mu kasnije vratise posjet.

Mjestni častnici mornarice priredise u svojem „Kasinu“ grčkim gostovom na čast koncerat.

Grčke ladje odploviše odavle put Mljeta pozdravljene kano i kod dolazka.

„Il Messaggero“ je naslov Martinolicevom listiću, koji izlazi dnevice u Fischerovoj tiskari u Pulj. Sior Carletto obećaje u prvom broju biti nepristran, ali već u istom broju naglasije izključivo talijansko gospodarstvo u našoj pokrajini odnosno u Primorju, za koje će se uvijek boriti. Liepe mi li nepristranosti! Dalje uspjevati, to je pitanje vremena.

Tentonska zagriženost. Nesreća je htjela, da je gosp. Ante Trančić, trgovac vinom u Pulj, poslao česki cijenik nekom dr. Rich. Heinrich-u u Leipju. Taj gosp. Teutonac ne samo da je povratio cijenik opazkom: „Tschechische Zuschriften werden nicht angenommen.“ Dr. Rich. Heinrich. Zurück*, nego je dapaće poslao istom trgovcu jošu ovu dopisnicu: Herrn Ant. Trančisch. Pola. Ich verbiete Ihnen entschieden, mich ferner mit tschechischen Karten zu belistigen! Dr. Rich. Heinrich. Leipja in Deutschböhmen 18. September 1903.*

Kada bi mi izbjegli klin s klinom, pa povraćali tako odlučno njemačke cijenike, gospoda Teutonci bi kazali, da smo barbari!

Razpis veterinarske službe u Pulj — svršan: U „Edinosti“ čitamo, da je razpisana veterinarska služba u Pulj. Natječaj se zaključuje 15. oktobra 1903. „Edinost“ punim pravom zahtjeva, da veterinar mora poznati koli u Trstu slovenski, toli u Pulj hrvatski. To zahtjevamo i mi, te se pridružujemo izraženom mišljenju naše posestrime u Trstu. Što se pako tiče natječaja samoga u Pulj, to možemo pozitivno uzvrditi, da je taj svršan u toliko, što je već določena osoba, kojoj će se služba podijeliti, a ta poznaje dobro i hrvatski jezik; ta osoba jest živinar Bolmarčić iz Sušaka, brat dr. Bolmarčića, liecnika u Pulj. Kako je poznato, živinar Bolmarčić je bio onaj, koji je proglašivao prieki sud u nekoj obćini u Primorju prigodom zadnjih nemira, kao delegat kotarske oblasti, jer su se to drugi usrućavali činiti. Iz toga sledi, da svaki trud, da se dobije veterinarsko mjesto u Pulj, bio bi uzaludan, kao što je uzaludan i natječaj sam.

Raznim predplatnikom, koji su zaošali ovogodišnjom predplatom, priložili smo u predprošlom broju opomene, a nekojim priložili čemo kasnije. Iste uljudno molimo, da se predplatom oglase, buduć smo eto već na koncu treće četvrti, a mnogi njih nije podmirio niti prve četvrti. Svim onim, koje smo opomenuli, javljamo, da čemo njim list ustavili, ne primimo li predplatu do 10. oktobra t. g. Toliko znanja i ravnanja radi.

Tiskanica: „Prijavni i pregledni list za pravljenje pića za svoju potrebu prosto od poreza“ ima na zalibi u hrvatskom jeziku Tiskara J. Krmpotić dr. u Pulj. 1 ark 10 h. Razasile se poštom najmanje 20 araka za 2 krune franko poste.

Pazinski kotar:

Obiteljska nesreća. Iz privatnog pisma, što nam ga šalje prijatelj, doznajemo, da je posljednjih petnaest dana zadesila našega odličenoga rodoljuba i prijatelja veleć g. Frana Stefanutića, umirovljenog župnika u Lindaru, dvostruka nesreća. Pred kakvih 15 dana preminuo mu starac otac a dne 18. o. mj. sledila ga

starica majka odnosno supruga. Težak je to udarac za ljubeće srce zahvalnog i odanog sina, komu smo svojim putem naše iskreno saučestje, a šćitlim njegovim milim pokojnikom bila kaka domaća gruda!

U Pazinu su imali u nedjelju — XX setembra — sastanak članova talijanskoga primorskoga društva „Innominata“ (Bezimeni), koje sastavljaju sveučilištarci. Da su gospoda skupštinari izabrali za taj sastanak upravo 20. setembra, i to u Pazinu, bio je posebnii uzrok, a taj se je valjda i pokazao, jer je došlo — po pisanju talijanskih novina sudeć — do sukoba izmedju skupštinara i pazinskoga pućanstva hrvatske narodnosti. Jer o tome nismo primili iz Pazina — nakon četiri dana, a Pazin nije u Turskoj — nikakvih izvornih vesti, neznamo što je istinjoga na stvari i radi toga nemožemo danas toćnije izvestiti. Za četirnajst dana se nadamo dobiti izvornu obaviest o dogodjeju, medjutim molimo gg. čitatelje — malo potrpjenja! Strpljen — spaeni! (Nakon što napisasmo ovu viest, sjeli su se nas „Franina i Jurina“, na koje upozorujemo. Ur.)

Porečki kotar:

Iz Poreća pišu nam, da se putujući svijet tuži na gradsku upravu, koja je dala postaviti svietiljke na cesti, koja vodi do nove željezničke postaje, ali te svietiljke stoje tamo na ukras ceste, nipošto, da bi noću pulnikom svietile.

Neki tudjinac, koji je ovih dana došao noću vlakom na tamošnju postaju, malo da si nije radi tmine vrat skrao. Možda i čekaju gospoda na obćini na to — da si koji skrha vrat ili glomi nogu i onda će dati nalog podredjenim da upale noću one svietiljke. A što bi bilo, da se komu od njih takva nesreća dogodi?!

Koparski kotar:

Sramota! Pod tim naslovom pišu nam iz buzetatske obćine koliko sledi: A mo postać iz Siska dvojica tamošnjih trgovaca (njihova imena izostavljamo iz mišorsdja i jer nas je stid što onako krasno hrvatski zvone) više tiskanih okružnica, kojima javlja obćinstvu u nje maćkom jeziku, da su otvorili na tamošnjem tržištu „Commissions- und Speditionen-Gesellschaft“ za žito i za proizvođe zemlje.

Nećudimo se, što se tamošnji židovi poslužuju u trgovini njemačkim jezikom, jer nepoznajju hrvatskoga ili ga neljube i necene, al se moramo čuditi, što ih u tomu sledje domaći trgovci, koji neimaju ni toliko sviesti i narodnoga ponosa, da hrvatskim strankam u Istri šalju njemačke okružnice.

Nadamo se, da će onu gospodu trgovce ova naša bratska opomena opametiti, te da će se okaniti švabstine — bar sa hrvatskim obćinstvom. Ali kad nebi imalo ovo pomoći — govoriti čemo jasnije i pokazali pristom na domaće švabstine u Hrvatskoj.

Obćinski izbori u Koprnu. Dne 4. t. mj. svršili su izbori za gradsko zastupstvo. Tamo vladajuća talijanska svojta očekivala je, da će ti izbori proći gladko i jednoglasno. Ali se ljuto prevarila. Na svršetku izbora za treće tielo pojavila se jednom pućka ili kopaćka stranka, uz koju su pristali i izvanjski obćinari iz porezne obćine Lazareta. Ova je stranka stupila u horbu znajuć, da nemože pobjediti, ali je vladajućoj gospodi htjela pokazati, da nopusu u gospodski rog i da čeka zgudan čas radno njoj bude stupio na čelo spretnan i sposoban vodja, pak da vide gospoda kako niže pućanstvo za njih nimalo nemari.

Vjeronauk u „Leginej“ školi u Zdranju. Onomadno smo kazali, kada i pod kojimi uvjeti bi mogao prisiliti biskup ili biskupski ordinarijat dušobrižnika u Zdranju, da podučaje vjeronauk u „Leginej“ školi u Zdranju.

Iz talijanskih listova doznajemo, da je dobio župnik u Zdranju nalog od biskupskoga ordinarijata, da podučaje od početka iduće školske godine vjeronauk u „Leginej“ školi.

Čekamo, da vidimo pod kojimi je uvjeti biskupski ordinarijat dao onomu g. župniku svoj nalog.

Iz Sovinjaka — obćina Buzet — pišu nam 20. o. mj.: Molim smo i prosili dago na sve načine i na sve strane — a pošto sve te molbe ništa nepomoglo, eto nas konačno molbom i do Vas, g. uređniće, da izvolite sledeće naše jeđe priobćiti u Vašem cijenjenom listu. Možda će se već jednom i nas smilovati koja dobra duša, te uslišati naše opravdane i utemeljene molbe.

Godine 1884. preselio se je u viećnost naš dobri i nezaboravni župnik vć. g. Iv. Nep. Jelenc, koji je ostavio medje nam neizbrisivu uspomenu. Njega je nasliedio sadašnji naš župnik veleć g. Karlo Sgnidarich, koji je odmah u jezikovnom pogledu koješta u crkvi promjenio iz hrvatskoga u latinski ili talijanski. Odmah g. 1885. javili smo preć biskupskom ordinarijatu u Trstu nekoje od tih promjena i zamolili ga, da naloži g. župniku da uveda natrag sve ono u crkvu, što je u njoj našao i što bijaše kod nas u porabi od davne starine, jer da mi neodustajemo od starinskih i svetih nam obićaja niti hoćemo znati za kojekakve novotarje, kojim neima mjesta u kući boćoj.

Za prijašnjih župnika i župe-upravitelja pjevalo se svake nedjelje i blagdana „Poslanice i sv. Evangelje“ u hrvatskom jeziku. Sada se to po nedjeljah samo čita, doćim se po blagdanih pjeva latinski.

Prije se je poslije svake pjevanje sv. mise pjevalo „Budi hvaljeno“ u hrvatskom jeziku. Sada se je poslije svake pjevanje sv. mise pjevalo „Budi hvaljeno“, doćim se sada nepjeva ništa. Pred blagoslovom pjevalo se prije „Častimo Te“, doćim se sada pjeva „Vi adoro“. Isto se je kod blagoslova pjevalo „Litanije“ i molitve hrvatski, doćim se sada jedno i drugo pjeva latinski.

Pred blagoslovom držali su prećstnici sadašnjeg župnika nauk kršćanski za odraslene hrvatski, doćim se sada već punih 19 godina nedrži ništa!

Kroz čela korizmu molila se „Krunica“ hrvatski, doćim se sada moli nešto talijanski, nešto latinski, i to samo za nekoje starice i djecu iz inješta Sovinjaka; jer narod iz bližnjih sela neće da ide na pobožnost pošto nerazumije jezika, u kojem se pjeva ili moli. Sovinjski šarenjaci nemare ni za crkvu ni za svećenika, premda je njihov dušom i tielom, i tako ostaje crkva skoro prazna.

Na veli pelak molilo se prije molitve pred sv. grobom hrvatski, doćim se sada to moli latinski t. j. u jeziku, što ga razumije jedini svećenik.

Osim rećene godine 1885., tužili smo skoro svake slededeće godine kod preć biskupskoga ordinarijata, da se već jednom rieši tolike naše molbe i da se naloži g. župniku, da nam vrati sve ono, što bijaše naše od starine u crkvi. Ali naše molbe i naši vapaji ostaje na tugu i žalost našu uvijek neuslišani.

Godine 1890. izabralo je naše obćinsko upravno vieće deputaciju, koja je pošla u Trst na ordinarijat, ali ni ta deputacija nespravi ništa.

Od godine 1890. amo požurili smo svake godine riešenje starih molba, a tekuće godine pritužimo se na zapisnik u dekanskom uredu u Buzetu. Taj zapisnik poslaše u Trst a posebice poslasmo preporučenu poturnicu, podpisanu od svih župljana — izuzam kakvih 20 šarenjaka — ali sve to ostaj glas vapjućega u pulinju.

Takvo postupanje preć ordinarijata s nami bilo bi valjda dozlogrdilo i strpljivomu Jugu, a kamo li neće nam, koji neimamo njegove strpljivosti. Radi toga odlučismo, da pokušamo još jednom sreću te poslasmo dne 4. o. mj. posebnu de-

...u Trst, da požari na ordinarijatu...
...tolikih naših mođa i da kaže...
...velič gospodi, da nam već dogara...
...pak da neće biti na čast ni...
...ni crkvi ni nama ako nam izgore i...

Preč. ordinarijat mora imati posebne
...kamo spravija naše molbe, jer ih...
...stijaset tamo, neka znađe, da mu više...
...molbama dosadjivi, jer je škoda...
...i papira.

Znati će valjda koji od gospode na
ordinarijatu, kako je naša crkva malena
za ovu župu i kako je trošna, te bi se
mogla broj porušiti, ali ako nam se u
crkvi nepovratno ono, što nam se je zlobno
po nepravdi uzelo u crkvi i ako se ne-
pređe sve ono, što je bilo u njoj prije do-
brih sadašnjeg župnika, biti će ta crkva
prevelika, i ako se poruši, neće trebati
da se gradi drugi — jer se nas iz nje
gata a sarenjaci za nju nemare. Za samo
črečnike biti će dostatna crkva Sv.
Roka.

Kako vidite, mi neptamo nikakvu
svotariju, već se borimo proti uvedenju
svotarija. Naša župa broji 1500 duša, a
od tih ima možda 150 sarenjaka i jedan
talijan, došim smo svi ostali Hrvati. Je-
li dakle pravedno, da se krnji stara naša
crkva na štetu i nezadovoljstvo ogromne
većine župnjaka, a da se zadovolji štatici
sarenjaka, kojim je crkva deveta briga.

Za danas dosta ovih jadikovka, a drugi
g. urednič, Vašom dozvolom koješta
je tom, kako se je u našu crkvu uvelo po-
stiku. Ako se gg. na ordinarijatu nemaknu
ni sada, tada neimamo više šta od njih
čekivati.

(Ako se nevaramo, je Vaš suobčinar
g. kanonik Flego, koji je — kako
nam rekoste — desna ruka presvj. g. bis-
kupa. Ako je tomu tako, negubite po-
sljednju nadu, jer nevjerojeto, da bi do-
pastio Vaš čovjek, da Vaš postupanje
Vašega župnika dovede do očajanja. Op-
ured.)

Iz Buzeštine pišu nam 19. o. m. j.:
...jedan naš kmet učinio je izkaz svojih
...i hrvatsku predao molbu na c. k.
...sudu u Buzetu, da se ih pozove liepim
...načinom, da mu plate dug ili da se sud-
...negode — a sve to da im nepro-
...velikih sudbenih troškova.

Sud pošalje njemu pozive, da ih do-
stavi svojim dužnikom. Slatajno dodje
nam u ruke jedan od tih poziva sastavljen
u talijanskom jeziku i bez ikakvog sud-
benog znaka, iz kojeg bi sledilo, da je
bila ona hrvatska molba registrirana.

Posto se nalazi u opom sudbenom
uredi činovnik, koji neće da govori hr-
vatski niti sa strankami u svojem uredu
i buduće da bijaše rečena molba hrvatski
sastavljena, dade se lahko zaključiti, da
onaj činovnik nije htio učiniti hrvatske
pozive ni registrirati hrvatsku molbu.

Stavljajuć ovo do znanja, predsjed-
ničtvu c. k. kotarskog suda — Buzetu,
tučimo isto, da uznastoji u buduće kod
pojedinih činovnika, da nam ne krše pro-
duzakonito naša prava i da čine svoju
dužnost kako im to zakon jasno i strogo
propisuje.

Što bi primjerice kazali naši talijan-
ci, da im onaj ili koji drugi činovnik
talijansku molbu rješ hrvatski? Zaišta bi
njihova vika odjeknula u svih talijanskih
listovih a valjda i u samom parlamentu.
A: ono, što nebi bilo Talijanom milo, ne-
može biti ni ni nama pravo. Onoga č-
činovnika preporučamo g. predsjedniku
prizivnoga suda u Trstu na zaslužno pro-
mahnuće — ođavje.

Voloski kotar:

† Vjekoslav Jelušić. U Kastvu pre-
minuo je posle dalje bolesti okriepljen
Svetotajstvi Vjekoslav Jelušić u 59. godini
dobe svoje. Potiče iz jedne najuglednijih
obitelji novije dobe u Kastvu. Njegovi ro-
ditelji dali su u srednje odnosno i više
svoja imadu godina 1850. i 1870. t. i
svoja sina, sve osim Vjekoslava, dočim su

ovoga kao i dvice svoje kćeri angolji čena.
Nezaboravljiv je njihov najstariji sin Er-
nesto, svoje doba ljubimac i Dobrele
i Sterka kao i svih, koji su ga poznavali.
A poznavali su ga po Kastavštini svi kao
uzor-ravnatelja pučke škole, a dalje po
istri kao tajnika „Bratovštine“ i naposljed
njezinoga predsjednika. Umro je žalibože
još mlad kao i njegov brat Franjo, ovaj
kao željeznički činovnik u Beču, dočim
kao takav živi u Beču četvrti najmladji
brat Željko. Netom preminuli Vjekoslav,
ako i nije još bio starac, spada među
onu kitu najstarijih muževa u Kastvu, koji
su prionuli uz narodnu hrvatsku stvar,
koju su ustrojili čitaonicu, priredjivali upravo
krasnih zabava, koje su privlačile ljude iz
blizega i daljega, koji su gojili umjetno
koli narodno, toli crkveno pjevanje, i u
obće oplemenjivali srca i budili narodnu
svješt. Od domaćih je on posljednji te kite
muževa. Zadnjih godina bio je savjestan
i radin blagajnik „Gospodarske zadruge“
najmnogobrojnije u Istri. Inače bio je go-
stioničar, a njegova gostiona poznata je
među domaćimi i među stranci, koji
često u Kastav zalaze, osobito iz Opalje.
Akoprem ne bijaše njegova smrt jako raz-
glasena, sakupilo se je kod pogreba mnogo
ljudi. I dočim su za njim bolno plakale
njegova jedina kćerka Mila kod kuće, a
sestra Jenka Grosmanova u svojoj kući,
slupali su za ljesom gorke suza roneč
njegova tri sina, jedan učitelj u Kastvu,
drugi učitelj u Lovranu, treći za doma
odredjen, te brat mu Željko, došav navlaš
iz Beča, i svak Grosman, te mnogi drugi
rođjaci, te prijatelji i znanci. „Brzo je išao
za svojom suprugom“, rođenom Jurinac,
čulo se je iz mnogih usliju. A h'ljeli su
tim reči, da bez nje nije mogao dugo ži-
viti. I u istinu, otkad mu je umria su-
pruga, on nije nikad pravo-vešeo bio.
Kao da mu je svojom smrću polovicu ži-
vota uzela. Tako ju je ljubio, tako je bio
dobar suprug, isto tako kao i skrban otac.
Svevišnji dao blagomu pokojniku vječni
mirk, a za njim ostale osobito sinove i
kierku kriepio u njihovoj velikoj boli.
Zivilo dugo i sretno, i sledili atope svoga
dobroga roditelja u obiteljskom, vjerskom
i narodnom obziru!

Požar u Mošćenicama. Od tamo
nam pišu dne 15. t. m. j.: Danas u podne
bio sam svjedokom groznog prizora. Izgo-
rila je u Mošćenikoj Dragi prilično ve-
lika občinska kuća, u kojoj je bio občinski
toš za pravljenje ulja od masline. U do-
tičnoj kući u prvom katu imao je Be-
nedikt Kučić svoju stolarsku radionicu.
Izgorilo mu je sve, te imade oko 2000
kruva štete. Na prizemlju kuće imao je
Paskval Bradičić mnogo razne robe od
vriednosti preko 2000 kruna. Izgorilo je i
njemu sve. Naša občina ima takodjer oko
3000 kruna štete. Osjegurano nije bilo
ništa.

Pred 12 godina izgorio je občinski
kaštel u gradu Mošćenicam, koji nije bio
osjegurao. Onda je naša občina pretrpila
preko 6 hiljada kruna štete, a sada eto
izgorila i druga občinska kuća, koja ta-
kodjer nije bila osjegurana: Ja ne mogu
naći izraza, kako bi okrstio onu nemarnost
gospode, koja danas na našoj občini gos-
podare. „Sam naš načelnik je zastupnik
ovdje osjeguravajuć družtva „Dunav“ iz
Beča, pa kuću nije osjegurao, što bi bio
morao kao načelnik učiniti, što je veoma
žalostno i neoprostivo. — Kod ove ne-
sreće, je pak velika sreća, da nije bilo
vjetra, jer u slučaju da je vjetar duvao,
bila bi izgorila čitava Draga.

Ti žalostni pojavi požara morali bi
ipak olvoriti oči gospodarima kuća i sta-
nova, da nepropusto barem sada prigodu
osigurati svoj imetak, a to tim više, jer
osiguravajuća družtva računaju jako nišku
premiiju. Preporučamo tom prilikom do-
maća osiguravajuća družtva, n. pr. „Cro-
atia“, koja imade u Pruli glavno zastup-
stvo, a po raznim krajevima Istro i svoje

Iz Kastavštine nam pišu: Prije
kakve tri godine došao je na Bergud kao
kapelan Kazimir Mandić. Dulje vre-
mena morao je stanovati u privatnoj kući
— staru se je porušilo, a novu gradilo. I
dogradilo ju, liepu, pristojnu, tako da
služi na čast Bergujem, i Miro se u
nju uselio. Al ju je kratko uživao. Prije
par tjedana došao mu je dekret, da ima
ići u Poljane, kapelaniju veprinačke župe.
Ljudi nisu mogli ni vjerovati toj vesti.
Njihovi poglavari škodili su u Trst biskupu,
da njim pusti kapelana, koji je tako liep
red-uvreo u crkvi, tako bogoljubno obav-
ljao službu božju, tako krasno propovje-
dao, i u razmjerno kratko vrijeme stekao
neomeđjašenu ljubav svih, i starih i mladih.
S biskupom su se morali razgovarati
pomoću tumača, jer njihovoga hrvatskoga
jezika on nepozna. Njihovoj želji i molbi,
kao da je reči, nemože zadovoljiti. I Miro
se je selio 10. t. m. u jutro. Da ti je
bilo vidjeti razstanak dobrog stada od
dobroga pastira! Sve što bijaše doma i
što je moglo na nogah stati izašlo je, da
pozdravi svoga čestitoga kapelana. A ne-
bijaše oka, koje nije kod razstajanja za-
nosilo. Ljudi još sve misle kao da nije
istinit odlazak njihovoga gospodina, kao
da se ima još povratiti. Ipak je istina,
on je otišao. I istinu vozom, koji je od-
vezao Kazimira Mandića, dovezao se je
večer istoga dana novi kapelan Ivan
Barbić iz Poljana. Kao dobri krsćani,
vriedni ljudi, dočekali su Bergujel toga
svoga novoga duhovnoga pastira. On se
nije mogao donacuditi prijuznosti i ljubez-
ljivosti, kojom bijaše primljen od velike
množice svojih kapelanista. Ta ljepše
reko je, nemože se ni biskupa dočekati.
Pojmimo žalost Bergujaca za Kazimirom
Mandićem, al nek budu uvjereni, da su
dobili vriednoga mu nasljednika u osobi
Ivana Barbića. Duša je od čovjeka, a du-
sobrižnik baš kako valja. Kroz dosta dugi
niz godina obavljao je on tešku službu u
Poljanah savjestno, neustrajivo, uzorno i
hrinuo se svimi svojimi silami u crkvi i
izvan nje za dobro tamošnjih kapelanista.
Uvjereni smo, da će isto tako raditi i
među čestitimi Bergujci.

Doznajemo iz Lovrana, da je tamo
došao za duhovnoga pomoćnika mlado-
mismik g. L. Mandić, a od tamo u Kastav
bio premješten Josip Gortan. Ovaj je u
Lovranu obavljao službu božju upravo
uzorno. Od prve nedjelje, kad je tamo
propovjedao, bio je na glasu kao jako
dobar propovjednik. Ljudi su ga otvore-
nimi ustmi slušali. Kod velike većine pu-
čanstva bio je jako obljubljen. Samo „Pi-
rancam“, lovranskim „Talijanom“, osobito
onim od občine, bio je tm u peli, jer
nije htio puhati u njihov rog, jer nije
htjeo, kako pametan čovjek nije ni mogao,
biti Talijan, nit raditi za talijanstvo one
občine napučene ljucmi našega hrvatskoga
jezika. S toga i s toga samo tužkala su
gospoda od občine gospodina Gortana, a
reč bi, da njim se je pridružio u njihovom
neplemenitom zauzimanju i gospedin žup-
nik, takodjer „Talijan“. Dragovina. U pre-
mjestaju Gortana u Kastav hoće nekji da
vide njegovo promaknuće, jer je Kastav
znamenitije crkveno mjesto, i dušobri-
znika služba bolja. Drugi hoću, da je
presvjeli biskup popustio prituzbam „Ta-
lijana“, lovranskih, i Gortana samo za to
premjestio, da njim ugodi. I sve se čini,
kao da je ovo posljednje vjerojatno, i da
se je počele i u našoj biskupiji namješ-
tati i smješitati svećenike po željicah i vo-
ljicah Talijana ili Talijanaša, kako se to
čini već mnogo godina u biskupiji po-
rečko-puljskoj. To je tim vjerojatnije, što
se na skoro občinski izbori u Lovranu;
a baš u oči izbora premješta se u po-
rečko-puljskoj biskupiji naše svećenike, po
komandi kojeakvih svjetovnjaka — Tali-
jana. Svakako valja biti na oprezu.

Lošinjjski kotar:
Potrošarina za mjestnu občinu
Krk. Dne 12. oktobra t. g. u 10. sati u

jutro vršiti će se kod c. k. financijalnoga
nadzorničtva u Puli ponudbena razprava
za pobiranje potrošarina na vino, vinski
i voćni mošt i za meso za mjestnu občinu
Krk. Uzlična cijena iznosi 1450 K, i to
650 K za vino, vinski i voćni mošt, te
800 K za meso. Potanje uvjete zakupa
može se doznati kod financijalnoga nad-
zorničtva u Puli i kod poreznog ureda u
Krk.

Trst.

† **Toma Matešić.** Iz Trstu nam pišu,
da je tamo preminuo dne 22. t. m. nakon
podulje bolesti proviđen Svetotajstvi g.
Toma Matešić pomorski kapelan, čestit
naš rodoljub, rodom iz hrvatskog Pri-
morja a mnogo godina u službi pomorske
vlade u Trstu.

Premda je boravio dugi niz godina
u otudjelom nam gradu, ipak je uzgojio
svoju djecu u narodnom duhu i u nje-
govoj obitelji bio je razda obćevni jezik
hrvatski. Odlikovao se dobrim i blagim
srceom, što mu je pribavilo mnogo prijate-
lja i znanaca. Čestitomu Tomi vječni
pokoj a njegovim milim naše iskreno sa-
učesće!

**Prvi pokus sa talijanskom troboj-
nicom u Trstu.** Politika posljednjih crk-
skih namjestnika dogoriera danomice sve
to više, i osim ostalih obće poznatih plo-
dova, posljednji njezin plod je izvještenje
talijanske trobojnice na tornju magistrata
grada Trsta. Dne 20. septembra t. j. na
godišnjicu ulaza talijanskih četa u Rim,
upravo u podne izvjesiše nepoznati do-
sada junaci na stieg povrh gradske vried-
nice na velikom trgu u Trstu talijansku
trobojnicu. Kako izvješćuju tršćanski listovi,
visila je ta trobojnica na stiegu samo pol
sata, t. j. dok je opazio neki redar i po-
moću jednog vatrogasca skinuo. Troboj-
nica je po sudu jednih dugačka 1.50 m
a široka 60 centimetra — dočim kažu
drugi, da je preko 4 metra dugačka i to-
mu razmjerno široka. Talijanski listovi
opisujuć taj „važni“ dogodjaj iziču bolno,
da na trobojnici ne bijaše grba savojske
vladajuće obitelji, ali neka se tješe tim,
da što nije bilo letos može biti do godine.
Prvi pokus proto je posve sretno a vla-
dajući sustav u Primorju nam je čvrstim
vajmstvom, da će i svaki daljni i sa „sa-
vojskim grbom“ proći još bolje. Samo
netreba izgubiti „kurajča“.

Razne primorske viesti.

Razpis natječaja. C. k. namješ-
ništvo u Trstu objavjuje: C. k. minist-
starstvo poljodjelstva, dozvolilo je odlukom
9. septembra 1903. br. 21.596 za školsku
godinu 1903-1904. jedan stipendij god.
300 K za djevojku hrvatske ili slovenske
narodnosti iz Primorja, koja bi htjela stu-
piti u školu za kućno gospodarstvo c. k.
gospodarske družbe kranjske. Moliteljice
za ovaj stipendij imadu podneti svoje
molbenice podpisanom namjestničtvu do
30. septembra 1903.

Molbenicam valja dodati: 1. Krstni
list; za upis u dovršenu školu treba do-
vršenih 16 godina, iznimice iz posebnog
obzira vriednih slučajih se može dozvoliti
upis mladjih učenica. 2. Lječnička svje-
dočba o dobrom zdravlju. 3. Svjedočba o
imelku i o gospodarskih odnosajih mol-
teljice. 4. Obćinska svjedočba o dobrom
ponašanju, podpisanu i od župnika. 5. Ob-
vezna, da će moliteljica točno i svjestno
obavljati sva djela, što se budu njoj na-
ložila te da će se strogo ravhati po kuć-
nom redu. 6. Zbog ustupa u spomenutu
školu molteljica mora dokazati, da znađe
čitati, pisati i računati. Školska godina
počinu 1. oktobra 1903.

Za prenos morskog soll. Na c. k.
financijalnom nadzorničtvu u Puli vršiti
će se dne 6. oktobra u 10 sati u jutro
javna dražba putem pismenih ponuda za
prenos soli morskog iz skladišta u Piranu
u skladište soli u Voloskom za g. 1904.,
1905. i 1906. Svake godine trebati će
prenesti soli iz Pirana u Volosko oko 10
7500 kvintala.

Razne vijesti.

Carovinsko vijeće otvorilo se jučer, 23. t. m. sa prvom sjednicom, u kojoj je vlada predložila naredbu tičući se proćansko-govorničarima, o prestaji zakona o gladnom kontingentu te o držanoj podpori prigodom nastalih elementarnih šteta. Ministar domobranstva predložio je zakon tičući se uvrštenja stavne godine 1903., koji se glasi, da na mjesto druge stavke § 2. zakona 25. februara g. 1903., ima stupiti sljedeća odredba: "Pravo uvrštenja rekruta u vojsku (vojnici mornaricu), kojih stavnja bje dozvoljena u pokrajinama, zastupanimi u drž. saboru, ima u većem broju nastupiti samo tada, ako dodje do uvrštenja takodjer dotični po delučbi § 14. vajuoga zakona na ugarsku krunu odpadajući kontingenat rekruta". To će reći: Primi li se ta delučba, tada će se pozvati pod pušku u ovoj polovici monarhije samo toliko rekruta, koliko se je do sada pozivalo, do čim će biti pozvan veći dio tekar onda, ako na to pristane i mađjarski sabor. Eto tako će biti koza ciela i — vuk sit!

Khuen-Hedervary — opet ministar-predsjednik! Mađjarski službeni list donio je jučer carsko pismo, koji obaže cielu prvu stranu službenoga lista, naslovljeno na grofa Khucena, s kojim mu povjerava — sastav novoga ministarstva! Samo carsko pismo naglasuje teški položaj u Mađjarskoj te nalaze grofu Khucena, da zakonitomu zastupstvu Ugarske razjasni otkinske namjere Njeg. Velikanstva, da se nadje sretno rješenje sadnjega položaja, koji je pogibeljan za zemlju i monarhiju. — To carsko pismo opet je uzbuđilo javno mnijenja Evrope.

Našim vinogradarom do znanja. Financijske oblasti javljaju vinogradarom neka neprompste prihodi političkoj oblasti ili poreznim uredom svaki slučaj, kad napuste filokserom uništene vinograde ili kad takove vinograde upotrebe za koju drugu granu poljodjelstva. U ovih ho slučajevih imadu pravo na odpis poreza od zemljarine polag zakona od 15. junija 1890. i 4. aprila 1902.

Takav propust dolazi na štetu samih vinogradara, jer im se za onu godinu više nebrise porez, kako to propisuje čl. 3 zakona od dne 26. junija 1894. Na odpis poreza imadu pravo i oni, koji su opustošene vinograde obnovili. Vinogradari, poslužite se ovimi propisi zakona.

Novi poštarski ured. Dne 1. oktobra o. g. otvorili će se novi poštarski ured u Trnovom (na željezničkoj pruzi Sv. Petar Rieka) kod Bistrice, koj će vršiti vozu poštarsku službu i služiti će kao sabiraloonica pošt. stjeđione, te će stojati u savezu sa vlakovi, koji voze između Rieke i Sv. Petra.

Oprez, gospodarice! Velika obilježnost već od godina i podina posvuda kao izvrstne priznane Kathreiner - Kneipove sladne kave daje opet povoda neprestano novim, manjevrjednijim nasljedovanjima. Da se od istih, a na taj način i od štete sačuva, neka se uvijek zahtjeva samo "pravi" Kathreiner, te valja također pregledati kod kupovanja svaki omet, da li nosi sliku župnika Kneippa, kao zaštitni znak i ime Kathreiner.

Kuga u Marselji. Prošlih dana pojavila se je kuga u najvećem francuskom pomorskom gradu Marselji. Uzanu ovu zarazu importirao je u Marselju jedan parobrod, koji je nakrcan krpelinama došao s iztoka. U početku se je stvar zatajavala, ali danas nema više sumnje, da je kuga već pokosila u Marselji nekoliko ljudskih života.

Marselja je najvažnija trgovačka luka u Francuskoj i podržava živi promet s čitavim svijetom. Radi toga je opasnost proširenja kuge tim veća. Zdravstveni odnosi u Marselji nisu baš najbolji. Kao i u ostalim gradovima Francuske, Italije i Španije, ima i u Marselji gradskih dieova, koji su sasvim nečisti i zapušteni, jer stanovnici tih dieova pripadaju nižim slojevima pučanstva, koje se u tamošnjim prilikama ne drži baš strogo higijenskih pravila. Radi toga je kolera g. 1887. baš u Marselji i Toulonu toliko harala. Naravno, da će se poduzeti najozbiljnije i najstrožije mjere proti proširenju ove užasne zaraze, te da se sve države nastojati, da u klici uguše njezino djelovanje.

Zadnji se je put u zapadnoj Evropi kuga pojavila u Noli u Apuliji u prvioj polovini prošlog stoljeća. Povjestno izkustvo govori proti tomu, da bi se kuga iz Marselje u Evropu proširila, jer dosada nije se niti kolera niti kuga proširila od zapada prema iztoku, već uvijek obratno. Kolera g. 1887. ostala je lokalizirana u Francuskoj i dopla je jedva do Pariza. Ali svakako pojava kuge u Marselji, vrlo je ozbiljno događaj i sve mjere sigurnosti proti toj zarazi moraju se poduzeti što brže moguće i što svjestnije.

Medjutim su iz Marselje stigle ove vijesti o pojavi kuge:

Parobrod, koji je bio nakrcan krpelinama, sasvim je izoliran.

Na brodu je nadjeno više krkutih, parcovu, Radnica Gautier, koja je bila zaposlena otvaranjem vreća, punih krpelina, umrla je za malo sati nakon što je radnju započela. Tri su druge radnice oboljele u svojim stanovima. Dne 5. t. m. u večer objavljeno je šefu zdravstvene lučke oblasti, da je jedan privatni liječnik zatražio od kemičkog laboratorija seruma, proti kugi. Taj je liječnik pronađen. On je izjavio, da u marseljskom predgrađu La Blancarde ima jedna bolestica sa sumnjivim znacima kuge. Svar je saobćena gradskom načelniku Chauou i redarstvenom povjereniku Bonnaudu. Ta je bolestica umrla. Njenom su krvlju liječnici inficirali nekoliko kunića, koji su uslied toga crkli uz simptome kuge.

U istom su predgrađu obolile i tri druge osobe, koje su odmah prepečene u bolnicu.

Sada se nalazi na liječničkom motrenju trideset osoba, od kojih devet ima sumnjive znakove kuge. Dne 9. t. m. je umro takodjer uz sumnjive znakove kuge jedan činovnik, koji je sudjelovao pri desinfekciji parobroda.

Parizki zastupnik vlade u zdravstvenom vijeću, Chiantemesse, preuzeo je vodstvo pri obavljaju sigurnosnih mjera. Ugrinani su svi gradski liječnici, da se po mogućnosti imuniziraju proti kugi i da odmah prijave zdravstvenom uredu svakog bolesnika i s najsilnijim sumnjivim znacima.

Pasteurov zavod drži pripravnu veliku množinu seruma proti kugi.

U marseljskom predgrađu Sanit Barnabe, gdje je izgorela tvornica sadre Giry, požar je takodjer uništio velika skladišta krpelina. Nije poznato, da li je vatra hotimice podmetnuta.

Misli se, da se nije nijedan parcov spasio od požara, već da su svi izgoreli u vremenima, punim krpelina. Obćina je odredila, da se parcovi u gradskom predgrađu uništavaju. Vlastnik izgorele tvornice nije podnio nikakve prijave. Parizki „Gil Blas“, „Libre Parole“ i „Petit Parisien“ potvrđuju jučer sve vijesti o kugi iz Marselje, koje je prvi objelodanio londonski „Daily Mail“. Parizki „Matin“ javlja, da je u sriedu na večer zapaljena tvornica kartonaže u Bois de Luzu i da je ona sasvim izgorela. Toj je tvornici prispio parobrodom onaj tovar krpelina, koji je sobom kugu donio. Po rečenom listu dosad je umrlo pet osoba.

Austro-ugarska monarhija ima samo jednu direktnu svezu s Marseljom: plovitbenu prugu iz Rieke s parobrodima ugarskog plovitbenog društva „Adria“. Parobrodi tog društva izvažaju u glavnom drvo, brašno, a uvažaju ulje i južno voće. Na istoj je pruzi takodjer osobni promet. Proširenje kuge u Marselji veliku bi štetu nanijelo riečkoj luci, jer bi se svaki promet morao obustaviti.

Jedan član višeg zdravstvenog vijeća u Beču izjavio je, da za austro-ugarsku monarhiju nema nikakve pogibelji od kuge u Marselji. Izoliranje i desinfekcije najbolje su oružje proti toj zarazi i u zadnjim su godinama ta sredstva uvijek kugu nadvladala. Nazat dvie godine pojavila se je bila kuga u jednoj varošici u Portugalskoj i sasvim tim, što je nečistoća tamo vladala ipak se je zarazi u kratko vrijeme stalo na put. Zdravstveni će odsjek podvstručiti mjere opreznosti u Trstu i eventualno zabraniti uvoz robe iz sumnjivih mjesta, a putnike podvrti najstrožijoj kontroli. Sve da bi se pojedini slučajevi kuge i u Trstu pojavili, ti bi na brzo bili osamljeni i zaraza u zametku ugušena.

Gospodarska Svezu za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Platili su nadalje pristupnicu i jedan zadrudni dio: 34. Društvo za štednju i zajmove u Dobrinju. 34. Konsumno društvo u Medulinu.

Listrica uredništva i uprave.

Prijateljem i znancem, koji se ga sjetit će povodom njegovog izredana, zahvaljuje se ovim putem glavni suradnik „N. Sl.“

G. dopisniku iz Lošinja: Drugi put, jer probćujemo danas članak o raznarodjivanju u Vašem gradu „Živili“!

G. I. S. u T. G. zastupnik Spineće odpitovao je utorku u Beču na carevinsko vijeće: Zdravo!

Javna zahvala.

Miloj rodbini, prijateljem i znancem, koji su mi prigodom smrti nezaboravnih roditelja u razmaku od samih 10 dana iz kratke teške bolesti, riečju, pismomi ili osobno kod spirovoda sudjelujući, sućut izrazili, buđi ovim izrećena najsrdaćnija hvla. Osobita hvla mnogobrojnim prijateljem iz Pazina, koji mrtve oslanke milih pokojnika do hladnog groha izpratit će.

Lindar, 20. septembra 1903.

Frane Stefanutti,

župnik u miru.

Poziv.

Djačko pripomoćno društvo u Pazinu obdržavat će svoju redovitu glavnu skupštinu u Pazinu dne 1. oktobra t. g. u 4. sata po podne u prostorijah „Hrvatske čitaonice“ sa sljedećim dnevnim redom:

1. Izvješće predsjedništva.
2. Izvješće blagojnika.
3. Slučajni predlozi članova.

Umoljava se članove da brojno prisupe.

Paziu, 14. septembra 1903.

Ođbor.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Društva sv. Cir. i Met.

Za Istru.

Marko Zović

brojački majstor

u PAZINU polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. obćinstvu, posebice voleć eg.: svećenicima, činovnikom, učiteljima itd., za ugotavljanje mužkih odliela po najnovijoj modi. Držim obilatu zalihu raznih tkanina iz prvih tvornica. Imajuć u mojoj radionici radnika najbolje vrsti, to sam u ugodnom stanju udovoljiti svakom zahtjevu mojih poštovanik musterija. Primam naručbe iz okolice po toćnoj mjeri bez pokušaja (probe). Imam u zalih gozbovih haveloka i ostale robe uz primjerene cijene, bez bojazni utakmicne. Dajem i na obroćno odplaćivanje uz dobru jamćevinu.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadrudnih dieova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, te plaća od istoga 4% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veći iznos ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarem, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdan osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Društvena pisarna blagajna nalazi se u Via Giutta br. 5, prizemno lijevo, gdje se dobivaju približe informacije.

Raynateljstvo.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljaća

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:

ilustrovane popise, originalne nacrtse, nova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina cijena.

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim naravnim vinom neka se obrati na tvrđku

Ant. Trauñić, Pola, Via Marizana br. 7.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marsani, podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu — Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurencija nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.